

tiquo camerarius procurare solebat. Hi omnes, A quantum ad equitaturarum suarum procuracionem spectat, pares peregrinis hospitibus erunt.

De priore Cluniacensi hoc constitutum est, ut ad procurandas equitaturas suas trecentos avenæ sextarios a decano de Scutiolis accipiat.

De camerario Cluniacensi cum omnibus sociis suis hoc decretum est, ut centum sextarios avenæ qui a decano de Sancto Victore debentur et alios centum de obedientia Bellimontis accipiens, addita avena quæ a venditoribus avenæ pro more in villa Cluniacensi exigitur, nihil ultra quantum ad avenam spectat requirat.

His præmissis, quod de vestimentis fratrum ordinatum est, ne processu temporis obliuione pereat, addendum est. Nescio enim quo casu, quando ad hoc pastorale officium accitus sum, nihil de his, sicut nec de reliquis pene omnibus exterioribus, ordinatum inveni. Camerarius enim, cui omnia exteriora imposita erant, tam rei familiaris inopia quam multiplici ad quam non sufficiebat, occupatione impeditus vestimenta fratribus ægre, confuse, insufficienter providebat, nec iuxta apostolicam et sancti Benedicti Regulam, vestimenta fratribus distribuebat prout cuique opus erat.

Eapropter priori Cluniacensi ex majori parte hæc cura imposita est ut tunicas, hoc est, vulgari nomine froccos, cucullas, pellicias, agnina caputia vel capellos, stamineas, femoralia, flumas, hoc est, opertoria pulvinariorum, universis fratribus in Cluniaco manentibus sufficienter provideat. Ut autem hæc sibi injuncta plene facere posset, decretæ sunt

ei viginti marcæ argenti de censu Italico, viginti de censu Hispano, viginti de quodam manerio Anglico quod dicitur Opifortis, et quindecim marcæ de manerio quodam Angliæ quod dedit comes Eustachius, et salvo hoc Cluniacensi censu, ad Rumeliacum monasterium, quod et ipsi Cluniacensi Ecclesiæ dederat, voluit pertinere. Datus est ei insuper et totus Provinciæ census, qui ad Cluniacensem cameram pertinere solebat, a prioratu de Terniaco, qui est super Rhodanum, et ab illo de Talviaco usque ad Alpes provinciæ et usque ad mare cum eorundem prioratum censu. Hæc priori Cluniacensi imposita sunt.

Trabucos vero et pedules fratrum primo custodi operis novæ ecclesiæ imposui, cujus redditibus quos habebat in Anglia propter novas emergentes guerras deficientibus, camerario quod ille solitus erat facere injunxi, ut trabucos et pedules fratribus provideret de trecentis solidis gatgeriæ Humberti Ungri, quam nobis, dum Jerusalem iret, pro quatuor millibus solidorum, quos a nobis accepit, in vadimonio dedit. Illam gatgeriam ego decano de Lordono concessi tali modo ut omnes fructus et redditus jamdictæ gatgeriæ acciperet, et inde præfatos solidos ad ea quæ supra nominata sunt camerario redderet. Si autem gatgeria illa redempta fuerit, et custos operis majoris Ecclesiæ de centum marcis de Ledecumba manerii quod rex Anglorum Stephanus meo tempore Cluniacensi Ecclesiæ dedit sexaginta saltem marcas habere potuerit, sicut prius facere solebat, trabucos et pedules universis fratribus provideat.

SUMMORUM PONTIFICUM

HONORII II, INNOCENTII II, LUCII II, EUGENII III,

PRIVILEGIA QUÆDAM

Monasterio Cluniacensi concessa tempore Petri Venerabilis abbatis Cluniacensis noni.

Biblioth. Cluniac., p. 1378.)

I.

Quod nullius, absque consensu domini abbatis, Clun. in abbatibus eidem subjectis electio fiat. Item quod non fiat abbatia de prioratu.

(Anno 1125.)

HONORIUS episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio PETRO abbati venerabilis monasterii Cluniacensis, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

D Incomprehensibilis, etc. *Vide in Honorio II an. 1150, Patrologiæ t. CLXVI.*

II.

Monasterium Cluniacense qui die dedicationis altaris majoris adierint, iis pœnitentiæ susceptæ dies xī remittit Innocentius II.

(Anno 1132.)

INNOCENTIUS episcopus servus servorum Dei, discreto filio PETRO Cluniacensi abbati, ejusque suc-

cessoribus regulariter substituendis in perpetuum. A lecto filio abbati Cluniacensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Liberalitatis laudabile genus est, etc. *Vide inter epist. Innocentii II, Patrologiæ t. CLXXIX, sub num. 89.*

III.

Ejusdem Innocentii II aliud diploma.

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis, ad quos litteræ istæ pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Liberalitatis laudabile genus, etc. *Vide ubi supra.*

IV.

De possessionibus non alienandis, et censibus non minuendis.

(Anno 1136.)

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, archiepiscopis et episcopis, in quorum parochiis proventus et obedientiæ Ecclesiæ Cluniacensis existunt, salutem et apostolicam benedictionem.

Ea quæ in Ecclesiarum præjudicium, etc. *Vide ubi supra, ad an. 1136.*

V.

Contra rebelles, et de institutionibus observandis per abbates.

(Anno 1136.)

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei, di-

Solet annuere sedes apostolica, etc. *Vide ubi supra.*

VI.

Confirmatio Lucii papæ de terminis circa Clun. ut ecclesiæ, cimiteria, monachi, clerici et laici universi infra terminos in protectione papæ sint.

(Anno 1144.)

LUCIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio PETRO Cluniacensi abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Religionis monasticæ, etc. *Vide in Lucio II, ad an. 1145.*

VII.

Eugenii Papæ III confirmatio, quod nullus homo cujuscunque conditionis ac potestatis invasionem, prædum, aut rapinam facere, sive homicidium perpetrare infra terminos inferius scriptos non præsumat.

(Anno 1145.)

EUGENIUS episcopus servus servorum Dei, charissimo filio in Christo PETRO Cluniacensi abbati ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Cum omnibus sanctæ Ecclesiæ filiis, etc. *Vide in Eugenio II, ad an. 1155.*

SUMMORUM PONTIFICUM

REGUM, ARCHIEPISCOPORUM, EPISCOPORUM

DUCUM ET ALIORUM

DIPLOMATA ET CHARTÆ,

De quibusdam abbatiis, prioratibus, ecclesiis, etc., Cluniacensi cœnobio concessis aut confirmatis tempore Petri Venerabilis, abbatis Cluniacensis noni.

(*Bibliotheca Cluniacensis, p. 1587.*)

I.

Charta D. Adalberonis Leodiensis episcopi de Bertrées.

(Anno 1124.)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Ego ADALBERO, gratia Dei Leodiensis episcopus, notum facio præsentibus et futuris fidelibus nostris quod Walterus de Trudignei liber homo tradidit S. Petro et fratribus Cluniacensis monasterii ecclesiam de Bertrées cum omnibus usibus, decimis, et cæteris appendiciis suis, in Hanua, et in Puceis, et in Trudeneis et in Eurenais, pro salute animæ suæ et ani-

marum patris et matris suæ, ea idem conditione, ut fratres, quos abbas Cluniacensis ibi Deo servituros transmiserit, ipsam, et quidquid ad eam pertinet, ita libere teneant, sicut tenebat ipse Walterus, et per singulos annos tantummodo unum aureum denarium Leodiensis monetæ in Pascha ipsi fratres persolvant ad altare S. Petri ecclesiæ Cluniacensis. Homines vero, qui de terra ipsius ecclesiæ beneficiati sunt, et fidelitatem inde fecerunt Waltero, ipsam terram de manu prioris ecclesiæ requirant, et fidelitatem et servitium idem priori ipsius ecclesiæ faciant. Districtio quoque villæ ad ecclesiam perti-

nebit, ita ut Godescalcus frater ipsius Walteri, qui advocatus est ejusdem allodii, medietatem ipsius districtionis de Ecclesia teneat, et per hoc ipsam Ecclesiam, et quidquid ad ipsam pertinet, ab omnibus injustitiis defendat. Restorationem similiter sancto Petro et ipsis fratribus dedit, ita ut medietatem ipsius restorationis Ecclesia, medietatem ipse advocatus teneat. Medietatem etiam Chorvedæ, quæ ipsius Walteri erat, eis concessit. Alia enim medietas pertinet ad Ecclesiam et abbatem S. Laurentii. Molendinum quoque de Bavigneis cum omnibus usuariis suis, et medietatem silvæ de Trudineis ad integram, sicut in suos usus et in dominium tenebat, ipsis fratribus dedit. Advocatiam dedit Godescalco fratri suo, et posteris ejus, ea conditione ut ipsam advocatiam teneat ab Ecclesia Cluniacensi, et de manu prioris, quem abbas de Cluniaco ibi transmiserit, et ut nullus ibi sit advocatus neque subadvocatus, præter ipsos, et libertatem ipsius allodii inviolabiliter custodiant, et a malis hominibus defendant. Ita enim liberum erit ipsum allodium, et justitiam suæ libertatis retinebit ipsa Ecclesia cum omnibus appendiciis suis, ut præter quod constitutum est advocato tenere de ipsa Ecclesia, id est medietatem districtionis villæ, et medietatem restorationis, nullum jus, nullamque potestatem, aut dominium, seu violentiam in ipsum allodium, et in homines ad ipsam Ecclesiam pertinentes exercent. De omni quoque injustitia quæ fiet in ipso allodio, de qua prior ejusdem Ecclesiæ placitare debet cum fratribus et hominibus suis, nihil ad eum pertinebit, nisi forte ad faciendam vel retinendam justitiam, quam per se illi diffinire non poterunt, advocetur, et tunc de ipsa justitia, quam fecerit, duos denarios fratres habebunt, ipse tertium habebit denarium. De medietate autem silvæ, quam dedit idem Walterus ipsis fratribus, si quis injustitiam fecerit, pro justitia exigenda, duos denarios similiter fratres habebunt. Advocatus semper ipsius silvæ tertium accipiet denarium. Quicumque autem ad altare ecclesiæ pertinent, et censum ibi persolvunt, nihil autem ad advocatum pertinebunt; nullum jus nullamque potestatem advocatus super eos habebit, nec implicabit, neque violentiam de ipsis Ecclesiæ faciet, nec ad exigendam de illis justitiam cum priore sedebit, tunc, ut dictum est, præfata ab ipso justitia tertium habebit denarium. Et hoc quoque statutum est ut prior ipsius Ecclesiæ cum fratribus suis ad nullum alium pertineat, vel alicui cellæ appendat, nisi ad abbatem et priorem Cluniacensis monasterii. Quod si aliter abbas Cluniacensis facere voluerit, scilicet, ut sub providentia vel potestate alicujus cellæ, vel prioris alterius hanc transponat Ecclesiam, episcopus Leodiensis et advocatus prohibeat fieri, et in defensione atque arbitrio sit eorum, hoc privilegium, et hanc constitutionem retinere et tueri in perpetuum. Bona vero quæ ad ipsam Ecclesiam sunt collata, vel aliquando a fidelibus erunt confirmata, ad usus fratrum ibi Deo servientium proficiant, nec un-

quam ad aliorum usus conferantur, vel in potestatem redigantur. Hanc igitur eleemosynam ipse Walterius S. Petro dedit, et confirmavit, ut fratres ibi Deo servientes, ipsum publice et privatim quotidie habeant in orationibus suis, et quotidianam absolutionem faciant ei. Et tam anniversarium suum quam patris et matris suæ anniversaria in vigiliis, et missis et in cæteris beneficiis suis devote recolant. Quæ constitutio, sive traditio, ut rata et inconversa permaneat, hanc ad posterorum memoriam sine confirmatione præsentis scripto mandavimus, et in generali synodo cum consensu sanctæ Leodiensis Ecclesiæ episcopali auctoritate firmavimus, et nostro sigillo corroboravimus. Testes, qui idonei sunt adhibiti, et in hac charta conscripti: Andræas præpositus et archidiaconus, Alexander, Henricus archid., Almannus archid., Stepo archid., Arnulfus canonicus S. Lamberti, Willelmus, Henricus, Stepo scholasticus; ex nobilibus atque illustribus viris, Godefridus comes Namurensis, Gislibertus comes de Duraschio, Lambertus comes de Monte-Acuto, liberi homines; Godescalcus advocatus ejusdem allodii, Adelo Namurcensis, et plures alii.

Actum Leodii, anno Incarn. 1124, ind. II, regnante Henrico IV, anno imperii ejus xxv, sub Adalberone Leodiensi episcopo.

II.

Charta Rainaldi Remorum archiepiscopi, de quitatione altaris de Turre super Materna.

(Anno 1125.)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Noverit præsentium posterorumque solertia quod ego Rainaldus Dei gratia humilis et indignus Remorum archiepiscopus diu multumque laborans, qualiter altare de Turre super Materna, quod manu laicali indebita usurpatione diu fuerat occupatum, adeo ut quidam potentes de lagajotri partes oblationum, decimæ redituumque ad idem altare provenientium municipibus suis manciparent, illique, quod dedecorosius est, uxoribus suis et filiabus in matrimonium contraderent, tandem auxiliante Spiritu sancto, qui spirat ubi vult, me tali conditione ab eisdem invasoribus retraxisse. Cum enim sæpissime jam dictos dominos de Plagajotri admonerem, et modis omnibus illis persuaderem quod a possessione sanctuarii Dei quod diu injuste possidebant secederent, ne Crucifixi patrimonium injuste et violenter usurpando, æternam incurrerent damnationem: demum nostra crebra admonitione et persuasione permoti, nostroque acquiescentes consilio, supradictum altare eo tenore resignaverunt, videlicet, ut illud sanctæ Cluniacensi Ecclesiæ, quæ est quasi quoddam magnum totius orbis luminare, liberaliter impertirer, cum oblationibus et decimis, cæterisque ad se pertinentibus, atque jam dicti cœnobii venerabilibus fratribus personaliter tenendum concederem. Quorum justæ et religiosæ petitioni prompto et devoto annuens animo, ut omnium honorum, quæ in tanta fuerint congregatione particeps esse mererer, memoratum

altare ipsis jure perpetuo personaliter possidendum A
contradidi cum omnibus ad ipsum pertinentibus :
hac solum interposita pactione, jam dictis dominis
de Plagajotri id humiliter postulantibus, quatenus
presbyter loci illius, qui per eos tunc personatum
parochiamque tenebat, quoad vivet, nisi forte pro-
priis exigentibus culpis, ea amittere contingeret,
libere et quiete possideat. Eo autem viam universæ
carnis ingresso, sive pro qualibet rationabili causa,
a supradictis remoto, Ecclesia Cluniacensis, quod
suum est, videlicet altare et personatum cum suis
pertinentiis jure perpetuo possidendum reciperet,
liberam deinceps habens facultatem substituendi in
eadem Ecclesia, dum tamen idoneus sit, quem vo-
luerit sacerdotem. Qui nobis vel successoribus no-
stris per successionem temporis, ut moris est, præ-
sentatus, postquam animarum curam susceperit,
fidelitatem eis faciet, et debitam reverentiam exhi-
bebit, salvo jure suo in iis quæ ad feodum presby-
terii pertinere noscuntur. Et ut hæc rata et incon-
vulsa permaneant, sigilli nostri auctoritate corro-
borare curavimus.

Signum venerabilis archiepiscopi Rainaldi.

S. Joyranni abbatis Sancti Nicolai.

S. Ursi abbatis Sancti Dionysii.

S. Hugonis archidiaconi.

S. Leonis cantoris.

S. Albrici magistri [Ambrosii magistri.]

S. Joannis de Pi.

S. Joannis de Germania.

S. Liberti decani.

S. Odonis decani civitatis.

Actum Remis anno incarnati Verbi 1125, indict.
III, regnante Ludovico rege Francorum, anno
XVIII, archiepiscopatus autem domni Rainaldi
anno I.

Fulcradus cancellarius scripsit et subscripsit.

III.

De presbyterio de Turre super Maderna [Materna].

(Anno 1125.)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Nove-
rit præsentium posterorumque solertia diuturnam
contentionem inter presbyterum Turrensis Eccle-
siæ, et inter monachos Clun., quorum est ipsius
villæ parochia, a domno Rainaldo venerabili Re-
mensium archiepiscopo ita esse compositam, ut
prænominatus presbyter ea omnia, super quibus
querimoniam agebat, tractum videlicet decimæ,
stramem quoque et fenum, et minutam decimam
abdicaret. Unde etiam pacis et concordie gratia
sæpefacto presbytero concessum est ut singulis Do-
minicis de missæ celebratione ex communi obla-
tione panem, vinum et donarium medietatem quo-
que oblationis parochianorum ad beneficium pre-
sbyteratus pertinentium habeat; reliqua omnia sint
monachorum. Porro secunda feria ex his omnibus

quæ in missarum celebrationibus ad manum ejus
venerint, medietatem accipiat; reliquis diebus, si
non plus quam tres denarios oblatio valuerit, sibi
retineat; quidquid vero hunc numerum excesserit,
cum monachis dividat. De elemosynis autem et di-
missionibus, quas obituri facient, hoc ordine pro-
curabit, ut adhibitis sibi testibus legitimis parochia-
num commoveat, primo quod ipsis monachis, ut-
pote in capite sanctuarii constitutis, pro animæ suæ
remedio dimittat. Omnia hæc, ut supra taxatum
est, salvo jure privilegii sæpedictæ Turrensis Ec-
clesiæ reformandæ, ac perpetuæ pacis gratia a præ-
dicto venerabili archiepiscopo Rainaldo decreta,
chirographi descriptione, et episcopalis sigilli im-
pressionem, testium quoque probabilium, et authen-
ticarum personarum annotatione firmata sunt.

Signum ejusdem venerabilis archiepiscopi R.

S. Loyranni [Joyranni] abbatis Sancti Nicolai.

S. Ursi abbatis Sancti Dionysii.

S. Hugonis archidiaconi.

S. Leonis cantoris.

S. Ambrosii magistri.

S. Joannis de Pi.

S. Joannis de Germania.

S. Odonis decani civitatis.

S. Liberti decani.

Actum Remis, anno incarnati Verbi 1125, indict.
III, regnante Ludovico rege Francorum anno XIX,
archiepiscopatus autem domni Rainaldi anno
C primo.

Fulcradus cancellarius scripsit et subscripsit.

IV.

Charta Ludovici regis, de S. Petro de Pitueris.

(Anno 1130.)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Ego
Ludovicus Dei gratia rex Francorum, omnibus tam
futuris, quam præsentibus, notum fieri volumus
quod quidam miles, nomine Gilbertus, cognomento
Strangulatus, pro remedio animæ suæ, ecclesiæ
S. Petri Pituerensis (253), et monachis in ea Deo
famulantibus, ubi ad conversionem venerat, dedit
quamdam terram, scilicet alodia sua de Verinis
perpetualiter obtinendam. Placuit autem postea
eisdem monachis Ecclesiæ suæ utilitati providen-
tibus, ut ad terram illam excolendam et hospitan-
dam, nos in ea participem admitterent, ita vide-
licet, ut de cunctis redditibus illius terræ, et de
omnibus exactionibus et talliis, cæterisque aliis
consuetudinibus medietatem caperemus. Præterea
si per emptionem aliquod eidem terræ adcremen-
tum in posterum acquiri poterit, nos medietatem
pecuniæ dabimus, monachi vero alteram dimi-
diam persolvent partem. De majoribus quoque
ac servientibus, ita decrevimus, quod aliquis
major, sive præpositus in prædicta terra, abs-
que licentia et assensu monachorum nullomodo

ANDREÆ CHESNII NOTÆ.

(253) Cluniae, cœnob. immediate dependentis.

constituetur, et eisdem monachis unusquisque A eorum suam faciant fidelitatem. Illud etiam statutum est et concessum, quod aliquis de hospitibus et hominibus prædictæ terræ, pro aliquo forisfacto, nisi in ipsa terra, aut in curia monachorum, nullomodo alibi ad justitiam vocabitur, aut in causam trahetur. Hoc autem ne per succedentia tempora posset oblivione deleri, aut a posteris infirmari, annuente Philippo filio nostro jam in regem coronato, scripto commendavimus, et sigilli nostri auctoritate nominisque caractere firmavimus, astantibus in palatio nostro, quorum nomina subscripta sunt, et signa.

S. Philippi junioris regis.

S. Ludovici buticularii.

S. Hugonis constabularii.

S. Manassæ camerarii.

Actum est hoc anno incarnati Verbi 1130, regni vero nostri xxii.

Data per manum Simonis cancellarii.

V.

Charta Ludovici regis, de pedagio quod est apud Monasteriolum, et super exactionibus, quas dedit Ecclesie Cluniacensi.

(Anno 1130.)

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Ego Ludovicus Dei gratia rex Francorum, omnibus tam futuris quam præsentibus, notum fieri volumus quod sanctæ Cluniacensi Ecclesie, et annuente Philippo filio nostro jam in regem coronato, et Adelaide regina, pro remedio animæ nostræ et antecessorum nostrorum, in perpetuum dedimus et concessimus ut nullus Cluniacensium fratrum tribuat amplius pediale apud monasteriolum, neque aliquam consuetudinem, quæ ad regale pertineat ministerium. Præcepimus etiam ne quis regalium ministrorum a quoquam prædictorum fratrum ullo modo deinceps hoc requirat. Quod si quis præsumperit, non solum se reum divinæ majestatis, verum etiam decreti nostri transgressorem cognoverit. Hoc autem, ut ratum sit, scripto commendavimus, et sigilli nostri auctoritate nominisque caractere firmavimus, astantibus in palatio nostro, quorum nomina subscripta sunt et signa.

S. Philippi junioris regis.

S. Ludovici buticularii.

S. Hugonis constabularii.

S. Manassæ camerarii.

Dapifero nullo.

Actum anno incarnati Verbi 1130, regni nostri xxii.

Data per manum Simonis cancellarii.

VI.

De centum marcis in Anglia.

(Anno 1131.)

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PETRO Cluniacensi abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Donationes et beneficia, etc. Vide in Innocentio II, ad an. 1143.

VII.

Charta Ambroniacensis.

(Anno 1132.)

Veritas rerum gestarum, si memoriæ causa scriptis solemniter commendata servetur, non vilis auctoritas est. Hac igitur commodante, posteris nostris scriptis notificare curavimus, quod ego Hisinio dictus Ambroniacensis abbas, et dominus Petrus Cluniacensis abbas in præsentia domni papæ Innocentii ita convenimus, et pacto in manu ejus firmavimus, ut controversia, quæ de loco de Prins inter nos fuerat, arbitrio et consilio domni Ilionis Sancti Justi abbatis terminaretur. Unde consilio habito, placuit domno Ilioni, et cæteris qui eum eo aderant, B litem nostram concordia sic diffiniri, ut locum illum de Prins Ecclesia Cluniacensis jure proprietatis haberet, Ecclesia vero Ambroniacensis sepulturam, decimas atque oblationes fundi supradicti, quantum ad parochiam suam pertinet, jure parochiali obtineret, præter familiæ propriæ sepulturam, et propriæ domus decimas : de quibus sic diffinitum est, ut septem asinatas segulæ Ecclesie Ambroniacensi pro omnibus propriis decimis per singulos annos fratres loci illius persolverent; sepulturam vero propriæ familiæ suæ liberam haberent, nisi forte aliquis mercenarius eis fuerit de parochianis nostris, qui se in parochia sua sepeliri deliberet, illius vero extremæ voluntati nemo obsistat. De parochianis quoque Ambroniacenses nullam sepeliendi facultatem habeant, nisi ducente, vel consentiente C cujus erit parochianus presbytero. Salva autem consueta militum libertate, et uxor cum filiis eorum, et filiabus, qui ubi voluerint sepeliri possunt. Si autem ex alia parochia aliquis sepeliri se in loco illo disposuerit, vel aliquis de parochianis Ambroniacensis Ecclesie, pro salute animæ suæ, de mobilibus, sive de immobilibus aliquid fratribus loci illius offerre voluerit, terris nostris exceptis, ex conventionem nostram jure concessionis obtineant. Hujus rei testes sunt :

Domnus Ilion, per cujus manum facta est, Matthæus Albanensis episcopus, Stephanus de Condiaco, Willelmus de Marciaco, et multi alii.

D Actum est Lugduni, anno Incarnationis Dominicæ 1132, pontificatus vero domni Innocentii papæ II anno secundo.

VIII.

Innocentii II papæ diploma, super obedientia de Limanz.

(Anno 1132.)

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio PETRO Cluniacensi abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Quæ ad pacem spectant Ecclesie, etc. Vide in Innocentio II, ad an. 1143.

IX.

Confirmatio SS. Facundi et Primitiani [Primitivi] in Hispania.

(Anno. 1155.)

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PETRO Cluniacensi abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Ignem venit Dominus, etc. *Vide ubi supra.*

X.

Charta de Ledecomba [al. Labdecomba] in Anglia, et de centum marcis argenti.

(Anno. 1156.)

STEPHANUS rex Anglorum, archiepiscopus, episcopus, abbatibus, comitibus, baronibus et omnibus fidelibus suis per Angliam constitutis, salutem.

Sciatis quoniam venerabilis memoriae rex Henricus avunculus meus et antecessor meus pro anima patris sui, avi mei, et animabus patrum et praedecessorum nostrorum dedit in eleemosynam omnibus annis Deo et ecclesiae Beati Petri de Cluniaco centum marcas argenti de proprio thesauro suo. Ego vero honorum ejus actuum ex debito sicut subsequutor, sic et devotus imitator, et ex gratia supernae misericordiae sedulus imperator, quod praefatus avunculus meus praedictae Ecclesiae in denariis contulit de thesauro suo, hoc ego eidem ecclesiae in subscriptae terrae stabilitis redditibus in perpetuum assigno, et manerium meum de Ledecomba, quod de proprio dominio meo est, pro illis centum marcis argenti illi Ecclesiae in sempiternum dono et concedo. Quia volo et firmiter praecipio quod Cluniacus teneat manerium illud cum omnibus consuetudinibus et appendiciis in terris et proprio cum omnibus quietationibus et libertatibus, et rebus illi manerio pertinentibus, quas ipsum manerium liberius habuit, quando fuit in manu mea et antecessorum meorum. Et ut haec donatio mea rata et inconvulsa illi sine fine ecclesiae perduret, praesentis sigilli mei attestazione, et subscriptorum subnotatione confirmo et corrobore.

Apud Wintoniam, anno Incarn. Dominicæ 1156, regni vero mei primo.

S. Stephani regis.

S. Mathildis reginae.

S. Eustachii filii regis.

S. Henrici de Soilli.

S. Henrici episcopi Wintoniensis.

S. Rogeri episcopi Sarisb.

S. Alexandri episcopi Lincoln.

S. Nigelli Eliensis episcopi.

S. Alani comitis Richemundiae.

S. Rogeri comitis Warwici.

S. Albertici de Ver.

S. Roberti de Ver.

S. Alberti de Laci.

XI.

Confirmatio de Labdecombe.

HENRICUS Dei gratia rex Anglorum, dominus Hiberniae, dux Northmanniae et Aquitaniae, comes An-

A degav. archiepiscopus, episcopus, abbatibus, prioribus, comitibus, baronibus, justitiariis, vicariis, praepositis, ministris, et omnibus baillivis, et fidelibus suis, salutem.

Inspeximus confirmationem H. regis avi nostri in haec verba : Henricus Dei gratia rex Anglorum, dux Northmanniae et Aquitaniae, et comes Andegav. archiepiscopus, episcopus, abbatibus, comitibus, baronibus, justitiariis, vicariis, et omnibus fidelibus suis, Francis et Anglis totius Angliae, salutem. Sciatis quod ego concedo et confirmo Deo et Ecclesiae S. Petri Cluniacensis, et monachis ibidem Deo servientibus, manerium de Ledecumbe in perpetuam eleemosynam pro salute regis H. avi mei, et omnium antecessorum meorum, et pro propria salute mea, quod manerium rex Stephanus dedit et assedit eis pro centum marcis quas praedictus rex Henricus solebat dare annuatim eidem Ecclesiae Cluniac. Quare volo, et firmiter praecipio quod praedicta Ecclesia, et monachi idem manerium bene, et in pace, et libere, et quiete, et honorifice in perpetuum teneant in omnibus pertinentiis suis in bosco et plano, et pratis, et pasturis, et aquis, et molendinis, et stagnis, et hominibus, et tenuris eorum et cum omnibus libertatibus suis, sicut unquam melius, et plenius, et liberius tenuit illud rex Henricus in manu mea. Testes :

R. Winton. episcopus, G. Eliens. episcopus, Joannes Northw. episcopus, H. episcopus Dunelm, Willermus comes de Arundel., comes de Mandevilla, Richardus de Lucy, Richardus de Camvill., Rand. de Glamvill., Hugo de Cressey, Thomas de Bardum, Bertramus de Verdum, Willelmus filius Radulphi, Radulphus Briter. : Apud Northampton.

Nos igitur hanc concessionem ratam et gratam habemus, et eam abbati Clun. et monachis ibidem Deo servientibus pro nobis et haeredibus nostris concedimus et confirmamus. His testibus venerabilibus Patribus W. Karleol. et W. Wigorn. episcopis, Joanne comite Lincoln constabulario Cestriae, Simone de Monteforti, Willelmo de Ralegh, Petro de Malo lacu, Joanne filio Galfredi, Amaurico de S. Amando, Galfredo dispens. Willelmo Gernum et aliis.

Datum, per manum venerabilis Patris R. Cisterciensis episcopi, cancellarii nostri, apud Westmonasterium, xxii die Januarii, anno regni nostri xxii.

XII.

Innocentii II, papae diploma, super Manerio de Ledecumba in Anglia.

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectio filio PETRO Cluniacensi abbati ejusque fratribus tam praesentibus quam futuris regulariter substituendis in perpetuum.

Ad hoc in apostolicae sedis regimine, etc. *Vide in Innocentio II, Patrologiae tom. CLXXIX*

XIII.

Confirmatio de Rochabovecurt.

(Anno 1136).

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio PETRO Clun. abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Bonus et diligens paterfamilias, etc. *Vide ubi supra.*

XIV.

Confirmatio Montis-Desiderii cum pertinentiis suis.

(Anno 1136.)

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo filio PETRO Cluniacensi abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Bonus et diligens paterfamilias, etc. *Vide ubi supra.*

XV.

De concessione duorum altarium in episcopatu Ambianensi.

(Anno 1138.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, Amen. GUARINUS Dei gratia Ambianensis humilis episcopus, sanctæ Ecclesiæ filiis præsentibus et futuris, feliciter niti ad bravium supernæ vocationis.

Sciat charitas et dilectio vestra, quoniam Bernardus de Ballolio miles strenuus, consiliis divinis et hortatibus nostris, et religiosorum virorum sapienter acquiescens, et animabus prædecessorum suorum, et propriæ salutis, et successorum suorum provide consulens, quædam altaria ad ipsum, et ejus antecessores hæreditario jure pertinentia, quæ licet injuste, utpote laicus, ad periculum animæ suæ, diu ipse tenuerit, monasterio Cluniacensi, Dei tactus aspiratione, concessit. Huic autem concessioni fratres ejus, et uxor sua Mathildis, et filii ejus Ingelrannus, et Wido, Eustachius, et Bernardus, et filia sua Hatuildis interfuerunt, et ob remedium animarum suarum assensum libentissime præbuerunt, eademque altaria in manibus nostris reddentes, libere et quiete spontanei dimiserunt. Nos autem Cluniacensis monasterii religionem considerantes, in præsentia archidiaconorum nostrorum, Radulphi videlicet et Balduini, et clericorum Achardi et Valteri sacerdotum nostrorum, et aliorum multorum, tam clericorum quam laicorum, religiosorum, et multorum hominum suorum, eadem altaria donavimus, salvis Ecclesiæ Ambianensis, nostrisque, et successorum nostrorum, et ministrorum, sicut ipsa altaria ab antiquo persolverant, consuetudinibus, et episcopali auctoritate in perpetuum confirmamus, ita scilicet ut monachi, qui in Ecclesia de domno Petro Deo servirent, Cluniacensi capitulo marcâm unam argenti singulis annis persolvant, et sic ipsorum omnes altarium redditus in usus suæ Ecclesiæ, et in expensas suas, libere et quiete possidendo retineant, Ecclesiam scilicet de domno Petro, altare de Ballolio, altare de Turs, altare de

PATROL. CLXXXIX.

A Ardicuria, altare de Ramburellis, altare de Alenai.

Actum hoc anno Dominicæ Incarnationis, 1138, indictione II feliciter. Amen.

XVI.

Confirmatio domus Montispessulani, et S. Gervasii, et S. Renoberti.

(Anno 1138.)

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PETRO abbati Cluniacensi ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Quos omnipotens Dominus, etc. *Vide in Innocentio II, Patrologiæ t. CLXXIX.*

XVII.

Compositio inter Cluniacum, et S. Benedictum super Padum.

(Anno 1140.)

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui Clun., salutem et apostolicam benedictionem.

Venientibus ad apostolicam sedem, etc. *Vide ubi supra.*

XVIII.

Donatio ecclesiarum de Barbona, et de Lintis, et Lintellis, uniusque præbendæ in ecclesia Sancti Petri Trecensis, per domnum Hatonem episcopum.

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HATO Dei gratia Trecensis Ecclesiæ humilis minister, omnibus fidelibus in perpetuum.

Summa Dei virtus sapienter cuncta gubernans, ad informationem humanæ vitæ misericorditer veniens, prudenter hoc providit, et juste pieque ordinavit, ut qui ecclesiasticis sunt intenti servitiis, ecclesiasticis jure prosequantur beneficiis. Quidquid ergo ad utilitatem servorum Dei efficere contendimus, profuturum nobis ad æternam beatitudinem promerendam confidimus. Quocirca notum fieri volumus, tam præsentibus quam futuris fidelibus, quod charissimi nostri fratres Cluniacenses ad nos humiliter accedentes, petierunt, ut pro amore Dei aliquod beneficium illi sanctissimæ domui Cluniacensi impertiri dignaremur. Siquidem justa petentibus aures claudere divina pietas non permittit, proinde considerantes piam eorum esse petitionem, illorum petitionibus gratanter annuimus, atque ecclesiam de Barbona, ecclesiamque de Lintis et Lintellis perpetuo jure possidendas dedimus et concessimus, ita tamen ut iterius presbyter, quando vixerit, quinque per singulos [annes], solidos Cluniacensi Ecclesiæ de Ecclesia de Barbona persolvat; et nepos meus Wiricus decem solidos in vita sua. Post mortem vero illorum, illæ prænominatæ tres Ecclesiæ in proprium deveniant monachorum, ita ut habeant liberam potestatem eligendi in eisdem Ecclesiis idoneos sacerdotes, quos Trecensi episcopo repræsentantes, curam animarum de ejus manu recipiant. Monachi vero de ecclesiasticis beneficiis, eisdem presbyteris mensurate provideant. Dedimus etiam Ecclesiæ Cluniacensi, laudantibus et concedentibus clericis nostris, petente hoc atque exigente papa Innocentio, unam

præbendam in ecclesia beati Petri Trecentis in perpetuum tenendam. Quod ne aliqua temporum vetustate aut personarum varietate mutaretur, vel infirmaretur, jussimus hanc chartam nostri sigilli auctoritate roborari, et nomina idonearum personarum, quæ interfuerunt, subtitulari.

Signum Oldonis archidiaconi.

S. Manasses archidiaconi.

S. Fulconis archidiaconi.

S. Tegeri canonici.

S. Wirici nepotis episcopi.

XIX.

Confirmatio S. Remigii de Plaore [Plaiotro], de Barbona, de Lintis, de Lintellis, et de S. Silvestro in Trecenti diœcesi.

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PETRO abbati, et monachis Cluniacensibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Quæ vobis et fratribus vestris, etc. *Vide in Innocentio II, Patrol. t. CLXXIX.*

XX.

Confirmatio de Prins, cum suis pertinentiis.

INNOCENTIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis PETRO abbati et monachis Cluniacensibus in perpetuum.

Ex apostolicæ sedis administratione, etc. *Vide ubi supra.*

XXI.

Lucii papæ diploma de sancto Saba cum pertinentiis suis.

(Anno 1144.)

LUCIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PETRO Cluniacensi abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Etsi Ecclesiarum omnium cura, etc. *Vide in Lucio II, ad an. 1145.*

XXII.

Eugenii III papæ diploma, de Calderia de Ledone.

EUGENIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PETRO abbati Cluniacensi, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quæ ab Ecclesiæ Dei fidelibus, etc. *Vide in Eugenio III, ad an. 1153.*

XXIII.

Charta Willelmi comitis, de concordia inter ipsum et domnum Petrum abbatem Cluniacensem super Mauziacensi, et Celsiniacensi monasteriis.

Quæ pro salute geruntur maxime litteris tradere, ne tractu temporis ab hominum cadant memoria, prudentium assuevit discretio. Notum sit itaque, quod ego Willelmus, Arvernorum comes, reformando pacem cum domno Petro Clun. abbate, et ejus fratribus pro injuriis, quas Mauziacensi monasterio, et Celsiniacensi injuriose intuli, medietatem omnium letdarum, quæ in villa Reomensis, quoquo tempore acceptæ fuerint, libere prædicto monasterio Mauziacensi, et ejus habitatoribus dono, et in perpetuum possidere concedo. Verumtamen si quis

prædictis habitatoribus, pro hac medietate letdarum controversiam moverit, ego idem WILLELMUS querentibus satisfaciendo monachos Mauziacenses in pace obtinere faciam. De foro vero cognominato de Charnac, medietatem omnium annonarum, ut salis, priori Celsiniensi, et ejus monachis; sed et censum annualem, qui ex terra, in qua forum fit, colligi poterit, in terra illa tantum, quæ beati Petri juris est, secundum quod unicuique hominum institutum est, vel fuerit, gratanter reddo, et in perpetuum habere concedo. Si quando (quod absit!) ego, vel qui sub potestate mea sit, aliquam injuriam in supradictis foris monachis vel eorum hominibus fecero, vel quis fecerit, si abbas Mauziacensis, vel prior Celsiniacensis, vel aliquis nomine eorum me emendare monuerit, infra quadraginta dies post admonitionem, eis satisfacere propria manu juro. Pravas insuper consuetudines, quas infra villam, de Charnac nomine, letdarum per me, vel per meos introduxeram, et cætera mala, quæ hominibus villæ, vel priori ejusdem loci injuriose faciebam, dimitto. Similiter de Vareris, et de Brenac, et de aliis terris, quæ ad jus Celsiniensis, vel silvas occupando, vel devastando, invasi, eos supradicto priori et Ecclesiæ habitatoribus satisfacere cogam. Ad eandem quidem pacem reformandam necessario accessit, ut ego et abbas Mauziacensis, nomine Eustachius, quos meliores ejusdem villæ cognovimus, astringi præcepimus sacramento, ut consuetudines, quas pacifice pater meus in villa Mauziacensi obtinuerat, concorditer dicerent quibus essem contentus. Quod et ita factum est. Pro quibus consuetudinibus villam, et villæ habitatores, sed et extraneos euntes et redeuntes, et res eorum in eadem villa depositas fideliter defendere curabo. Forum Mauziacense, et forum Celsiniarum, sicuti forum Riomense, et de Charnac fideliter defendam. Liberos etiam homines, qui ex villa abbatis ad meas transierunt, libere redire permittam. Terras, quæ ad jus Mauziacense pertinent, quas possidebant, si qui forte redire noluerint, abbas quibus voluerit, et quomodo voluerit, ordinet et disponat. Consuetudinarii vero ad propria revertantur, excepto uno, qui remanebit, prout statutum est. Si quas insuper terras ego, vel mei, ad jus Beati Austremonii pertinentes occupavimus, ego dimitto, et meos dimittere faciam. Si quis vero justitiam pro aliquibus nostris facere noluerit, ad exigendum jus abbati non ero [deero]. Hanc litis transactionem, et pacem feci in capitulo Cluniacensi ego Willelmus comes cum Petro abbate ejusdem monasterii, et cum Eustachio abbate Mauziacensi, et cum Petro priore Celsiniacensi, præsentem conventu ejusdem monasterii, et Ademauro, et Stephano de Castello, et Stephano de Ermonense, et Bertrando Rigaldello, et aliis multis. Hanc etiam chartam tenorem hujus pacis continentem in æternum valituram proprio sigillo muniri præcipio, et ut episcopus et capitulum Claromontense, sed et domnus papa, idem faciant, rogo et exopto.

XXIV.

Charta Adefonsi imperatoris Hispaniæ, de S. Vincentio de Salamanca.

(Anno 1153.)

Cum Scriptura nos omnibus bonum facere moneat Ecclesiis et ecclesiasticis viris, veris Dei cultoribus, est eleemosyna præcipue largienda, juxta illud Apostoli: *Dum tempus est, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei* (Gal. vi). Hujus rei gratia ego Adefonsus imperator Hispaniæ, una cum uxore mea Berengaria, grato animo, voluntate spontanea, pro mea, parentumque meorum salute, pro peccatorum nostrorum remissione, Cluniacensi Ecclesiæ in honore beati Petri fundatæ, et ejusdem ecclesiæ abbati domno Petro, monachisque omnibus Deo ibi militantibus eorum successoribus in perpetuum, ecclesiam S. Vincentii de Salamantica, cum omnibus ejus hæreditatibus vel a me, vel ab aliis ei datis, ejusdem Ecclesiæ priore domno Aliuco, domnoque Berengario ipsius civitatis episcopo suggerentibus et concedentibus, jure hæreditario dono, et hæreditariam eis in perpetuum habendam concedo. Ita, inquam, prædictæ Clun. Ecclesiæ et prædicto abbati domno Petro, ecclesiam S. Vincentii prænominatam dono, quatenus canonicalem habitum, qui modo ibi habetur, in habitum monachalem transvertat, et idem ecclesiæ, ac ejus possessionibus, ut Pater et domnus semper disponat, semper provideat. Si qua autem ecclesiastica sæcularisve persona huic meæ donationi contrarius in posterum venerit, et eam diruperit, ab omnipotente Deo maledictus, in inferno cum Juda proditore damnetur, nisi resipuerit; insuper pro temerario ausu hæreditate Clun. Ecclesiæ duplicatâ, regiæ potestati mille marcas argenti pectet.

Facta charta Najaræ, iv Kal. Novembris, æra MCLXXXI, prædicto imperatore Adefonso imperante in Toletis, Legione, Sarragocia, Najara, Castella, Gallecia.

Ego Adefonsus imperator hanc donationem, quam in manu domni Guidonis Romanæ Ecclesiæ cardinalis et legati, Clun. Ecclesiæ de prædicta ecclesia S. Vincentii facio, dono, auctoritate confirmo et firmam ut stabilem omni tempore esse concedo.

Ego Berengaria imperatrix confirmo.

Ego Sancius imperatoris major filius

Ego Raimundus Toletanus archiepiscopus.

Ego Petrus Compostellanus archiepiscopus.

XXV.

Confirmatio S. Vincentii de Salamantica in Hispania.

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PETRO Cluniacensi abbati, ejusque fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum ex injuncto nobis, etc. *Vide in Cœlestino II, Patrologiæ t. CLXXIX.*

XXVI.

Charta domni Frederici imperatoris super Balmensi monasterio.

(Anno 1153.)

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Fredericus divina favente clementia Romanorum rex Augustus. Si religiosorum vota et petitiones clementer admittimus, et ad cultum divinæ religionis gratiosum favorem eis impendimus, tam temporalis quam æternæ beatitudinis præmia felici commercio nobis contrahere non ambigimus. Eapropter omnium tam præsentium quam futurorum solers noverit industria qualiter nos, ob reverentiam et petitionem dilecti nostri Petri Venerabilis Cluniacensis abbatis, statutum donationis, quod Cluniacensi Ecclesiæ de Balmensi cœnobio cunctisque possessionibus collatum est, a reverendo videlicet Patre nostro papa Eugenio III, nec non ab Humberto Bisuntino archiepiscopo, seu a Wilhelmo Burgundiæ præclaro comite, nos quoque regia auctoritate corroboramus, et confirmamus, et paginæ præsentis privilegio in æternum valiturum, de nostro, ac regni dominio in Cluniacensis monasterii, et abbatum ipsius dominium transactamus, salvo tamen jure, quo regno eadem Balmensis Ecclesia subjecta esse cognoscitur. Regia nihilominus auctoritate præcipimus, ut eadem Ecclesia nullum advocatum habeat, nisi quem Cluniacensis abbas eligere voluerit; et ut omnia firma et inconcussa pace retineat, quæcunque temporibus Alberici abbatis possedit, vel quæ eo tempore possidebat, quo eam Cluniacensis abbas regendam suscepit. Jubemus etiam, ut quicumque ex jure Balmensi abbati olim hominum faciebant, Cluniacensi abbati absque ulla contradictione modo similiter faciant. Ipsam quoque Balmensem Ecclesiam, et omnia ad eam pertinentia, ob salutem animæ nostræ, et omnium parentum nostrorum, in tuitionem nostram suscepimus, regia auctoritate prohibentes, ne aliqua magna vel parva persona ab hominibus ejusdem Ecclesiæ districtum, vel aliquam exactionem exigat, nec Balmenses monachos a perquirendo jure suo in propriis possessionibus impedire præsumat. Ex quibus quasdam propriis necessarium duximus exprimendas vocabulis: Monasterium videlicet S. Mariæ Grandisfontis cum omnibus appendiciis suis; monasterium S. Petri Gaudæ cum omnibus appendiciis suis; monasterium S. Mariæ infra urbem Bisuntinam, quod vocatur Visanum, cum omnibus appendiciis suis; monasterium S. Eugendi Ethicæ; monasterium S. Laurentii; monasterium S. Desiderati, Ledonens, cum omnibus appendiciis ipsorum, Musnet, Creancet, Noviacum, Buvliacu, Sahomacum, et Lafrautem, S. Mauritius, S. Robertus; monasterium S. Stephani de Ponte; monasterium S. Agnetis, Sisinciacum, capella Beneventum; monasterium Sciense, monasterium de Dola, monasterium Strabon. Quæ omnia, cum reliquis acquisitis, vel acquirendis, Balmensis Ecclesiæ, et per eam Clun. regia auctoritate

confirmamus, et in perpetuum possidenda confirmamus, adjicientes, ut nullus hujus nostrae traditionis statutum infringere praesumat. Si quis autem in aliquo temere contraire tentaverit, regio hanc subjaceat, et mille libras auri camerae nostrae persolvat. Et ut haec omnia aeternaliter rata et inconcussa permaneant, praesentem paginam sigilli nostri impressione insigniri jussimus. Testes interfuerunt, quorum nomina subscripta cernuntur: Arnoldus Coloniensis archiepiscopus, Gunterus Spirensis episcopus, Conradus Wormaciensis episcopus. Anselmus Havelburgensis episcopus, Conradus Augustensis episcopus, Wibaldus Corbeiensis abbas atque Stabulens. abbas, Henricus dux Saxoniae, Henricus dux Bavariae, Bertoldus dux Karinthiae, Theodorus comes Hollandiae, Heremanus palatinus comes, Hugo comes de Tagesburch. Signum primi domni Frederici Romanorum regis invictissimi.

Ego Arnoldus cancellarius recognovi.

Datum Wormaciae anno Dominicae Incarnat. 1153, ind. I, III Idus Junii, regnante domno Frederico Romanorum rege glorioso, anno vero regni ejus II, in Christo feliciter. Amen.

XXVII.

Adriani IV, papae diploma, De abbacia Balmensi (254) in archiepiscopatu Bisuntinensi cum pertinentiis suis.

(Anno. 1155).

ADRIANUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio in Christo PETRO Cluniacensi abbati, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Gloriosa et admirabilis, etc. Vide in Adriano IV, ad an. 1159.

XXVIII.

Charta Richardi Constantiensis episcopi super ecclesia de Morsalinis.

Ego RICHARDUS Dei gratia Constantiensis episcopus, a domno Petro Venerabili abbate Cluniacensi expetitus, charta et sigillo meae auctoritatis, confirmo concordiam quae facta est inter abbatem et monachos Montisburgi, et ecclesiam et monachos S. Cosmae de Ecclesia Morsalinorum, videlicet ut monachi Montisburgi duas partes decimae frugum de omni terra quam habent monachi S. Cosmae in Morsalinis, habeant et teneant, et in recognitionem x solidos Andegav. vel Rothoma. priori et monachis S. Cosmae annuatim reddant. Ipsa vero Ecclesia, et impositio sacerdotis, et ea quae ad altare et coemeterium pertinent priori et monachis S. Cosmae libere et quiete remanebunt. Ut autem haec concordia inter praedictas Ecclesias rata et inconcussa maneat in aeternum, praesentis paginae testimonio, et sigilli mei auctoritate cum litteris domni Petri abbatis Cluniacensis eadem concordiam confirmo. Hujus rei testes sunt Willelmus archidiaconus, Pe-

trus capellanus, Robertus de Milieto, Unfredus decanus, Willelmus Malaterra, Willelmus de Vernone, Richardus de Waravilla.

XXIX.

Alia charta super eadem Ecclesia.

Universis Christi fidelibus ad quos praesens scriptum pervenerit magister RICHARDUS episcopus, et PHILIPPUS archidiaconus Constantiensis salutem in Domino. Ad universitatis vestrae notitiam volumus pervenire quod causa quae inter abbatem et monachos Montisburgi ex una parte, et priorem et monachos S. Cosmae ex altera vertebatur super Ecclesia de Morsalin. nobis a sede apostolica commissa fuit in haec verba: ADRIANUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis magistro Richardo episcopo, et Philippo archidiacono. Conquerentibus dilectis filiis nostris abbate et monachis Montisburgi ad audientiam nostram pervenit quod Willelmus prior et monachi S. Cosmae Constantiensis diocesis jus suum in ecclesia Morsalinorum injuste detinent, et reddere contradicunt. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus partibus in praesentia vestra constitutis, quae hinc inde proposituri fuerint audiatis, et causam inter ipsos, appellatione remota sine canonico terminetis, facientes quod statueritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari, etc. Datum Laterani x Kal. Maii, pontif. nostri an. iv. Hujus igitur auctoritate mandati partes ad praesentiam nostram convocavimus, et auditis hinc inde propositis, discordiam quae inter ipsos pro memorata Ecclesia Morsalinorum fuerat, in hunc modum ad pacem et concordiam reduximus. Monachi Montisburgi duas partes decimae frugum de omni terra quam habent monachi S. Cosmae in parrochia Morsalinorum libere et quiete in perpetuum possidebunt, et in recognitione x solidos Andeg. vel Rothom. priori et monachis S. Cosmae annuatim reddent. Ecclesia vero ejusdem villae et impositio clerici ad ea quae ad altare et coemeterium pertinent, cum tertia parte decimae frugum priori et monachis S. Cosmae, libere et quiete in perpetuum remanebunt. Facta est autem haec concordia assensu, et consensu Petri abbatis et fratrum Cluniacensium, et a partibus hinc inde in praesentia nostra sacramenti interpositione confirmata. Et ne super hoc in posterum querela denuo suscitetur, et quod canonice factum est recidivum patiat, eadem concordiam praesentis scripti auctoritate et sigillorum nostrorum appensione roboravimus. Test. Alveredo cantore, Rob. de Pererio canonico Constant., Petro capellano, Willelmo de Vernone, Richardo de Wallivilla, Roberto de S. Germano tunc vicecomite, Roberto venatore, Richardo de Saucerio, Willelmo de Han, Radulpho Gaam, et aliis multis.

ANDREAE CHESNII NOTAE.

(254) Confirmaverunt et hanc abbatiam Clun. coenobio Urbanus III, papa, anno Incar. 1185, pontificatus sui I, charta LXXIX. Clemens III, anno

1187. Pontif. sui I, charta XVIII; et Coelestinus III, anno 1191, pontif. sui I, charta LV.